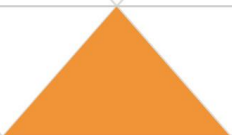

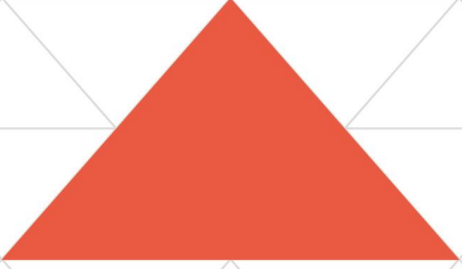
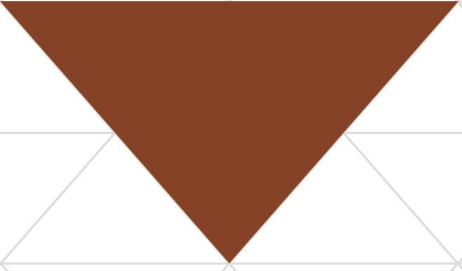
Metodická opora komercializace vědy a výzkumu

na Fakultě humanitních studií

Univerzity Tomáše Bati

Ve Zlíně

Zlín 2022

Informace o autorech:

Ilona Kočvarová

Centrum výzkumu FHS

Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Štefánikova 5670

760 01 Zlín

E-mail: kocvarova@utb.cz

Jazyková korektura nebyla provedena, za jazykovou správnost odpovídají autoři.

Rozmnožování a šíření jen se svolením autorů a FHS UTB ve Zlíně

OBSAH

OBSAH.....	3
ÚVOD	4
1 KOMERCIALIZACE, JEJÍ PŘÍNOSY A LIMITY	5
2 PRAVIDLA KOMERCIALIZACE	6
3 PODPORA KOMERCIALIZACE	8
4 DOSAVADNÍ ZKUŠENOSTI NA FHS	11
5 VÝSLEDKY KOMERCIALIZACE.....	12
ZÁVĚR	14
REFERENCE.....	15
SEZNAM PŘÍLOH	16

ÚVOD

Metodická opora navazuje na celouniverzitní strategii a s ní související dokumenty týkající se komercializace vědy a výzkumu (dále VaV). Slouží jako obecný podpůrný materiál pro pracovníky Fakulty humanitních studií (dále FHS) Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (dále UTB), kteří potřebují získat základní vhled do problematiky. Záměrně je pojata stručně, ale zároveň odkazuje zájemce na další podrobnější materiály.

Důvodem pro vznik metodické opory je zvyšující se zájem o problematiku a její začínající rozvoj na fakultě. Dalším důvodem pro vznik tohoto materiálu je doporučení Mezinárodního evaluačního panelu UTB. Uvádí sice, že v kontextu zaměření fakulty je malý prostor pro komercializaci výsledků VaV, nicméně doporučuje metodicky uchopit fakultní aktivity v oblasti rozvoje strategie komercializace VaV, a to v kontextu již existujícího celouniverzitního rámce.

1 KOMERCIALIZACE, JEJÍ PŘÍNOSY A LIMITY

Pod slovním spojením **komercializace výsledků VaV** se v tomto dokumentu rozumí „jejich uplatnění v praxi výměnou za finanční nebo jinou kompenzaci. Může k tomu docházet licencováním, převodem výsledku, vytvářením nových společností (např. spin-off firmy) za účelem uplatnění výsledku či navázáním spolupráce na dalším vývoji výsledku (např. smluvní výzkum)“ (MŠMT, s. 17).

Přínosy komercializace VaV jsou značné. V souladu s platnou státní metodikou VaV (tzv. Metodikou 17+) je žádoucí rozvíjet a podporovat komercializaci VaV. Její realizace je tedy přínosná v kontextu hodnocení výstupů tvůrčí činnosti fakulty na národní úrovni. Je žádoucí s ohledem na rozvoj spolupráce fakulty s partnery mimo akademickou sféru a tedy na přiblížení výsledků VaV reálnému životu. Komercializace VaV může fakultě přinést finanční zdroje využitelné pro další rozvoj a zvýšit její konkurenceschopnost. Komercializace může napomoci ověření a šíření výsledků výzkumu v praxi, získání nových kontaktů, získání široké zpětné vazby na výsledky VaV, může přinést nové zdroje informací a podnětů pro další výzkum, může vést ke zkvalitnění výuky na VŠ a v širším kontextu k lepší uplatnitelnosti absolventů a zvyšování prestiže a kredibility fakulty a jejích pracovníků (Žížalová et al, 2017, s. 8-10).

Je však třeba reflektovat také **limity** komercializace VaV. Zkušenosti s komercializací VaV jsou doposud na FHS UTB spíše okrajovou součástí tvůrčí činnosti, což je dáno zaměřením fakulty, která se primárně orientuje na výstupy nekomerčního charakteru a na obory (FORD 3.3 Health Sciences; 5.3 Education a 6.2 Languages and Literature), které dosud ani na národní úrovni nevykazují běžně výzkumně komercializační aktivity. Komercializace je spojena se značnou administrativní záležitostí a značným rizikem neúspěchu, je časově náročná a nemusí vést k okamžitým ziskům (Žížalová et al, 2017, s. 11-14).

2 PRAVIDLA KOMERCIALIZACE

Na úrovni České republiky se problematiky komercializace VaV dotýkající tyto zákony:

- Zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), v platném znění;
- Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění;
- Zákon č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, v platném znění.

Na národní úrovni je třeba věnovat pozornost také zákonům týkajícím se **ochrany duševního vlastnictví**, jejichž výčet zde neuvádíme a zájemcům doporučujeme konzultaci s Právním oddělením UTB, které pomůže s identifikací potřebných norem v kontextu konkrétního komercializačního záměru.

Pokud jde o pravidla komercializace na UTB, je třeba vycházet primárně z univerzitní úrovně a teprve poté z úrovně fakultní, která má pouze doplňkovou roli. Na UTB je třeba věnovat pozornost zejména následujícím směrnici rektora (dále SR) v platném znění, jejichž výčet je uveden včetně všech příloh:

- **SR 34/2019 Uplatnění a ochrana práv duševního vlastnictví vznikajícího v souvislosti s tvůrčí činností zaměstnanců a studentů UTB ve Zlíně**
 - Příloha č. 1 - Prohlášení o ochraně informací (vzor)
 - Příloha č. 2 - Podklady k posouzení předmětu průmyslového vlastnictví (vzor)
 - Příloha č. 3 - Ujednání o uplatnění práva na předmět průmyslového vlastnictví a dohoda o odměně za uplatnění práva na předmět průmyslového vlastnictví (vzor)
 - Příloha č. 4 - Evidenční formulář výsledku výzkumu a vývoje (vzor)
 - Příloha č. 5 - Poučení odcházejícího zaměstnance (vzor)
- **SR 26/2019 Postup a pravidla pro komercializaci výsledků na UTB**
 - Příloha č. 1 - Schéma vedení projektu proof of concept

- Příloha č. 2 - Schéma hodnocení projektu proof of concept
- Příloha č. 3 - Komercializační dotazník
- Příloha č. 4 - Finanční plán
- Příloha č. 5 - Prohlášení k návrhu projektu proof of concept
- Příloha č. 6 - Evaluační formulář ke komercializačnímu dotazníku
- Příloha č. 7 - Smlouva o účasti na řešení projektu
- Příloha č. 8 - Čtvrtletní zpráva
- Příloha č. 8a - Čtvrtletní zpráva - čerpání finančních prostředků
- Příloha č. 9 - Závěrečná zpráva
- Příloha č. 9a - Závěrečná zpráva - čerpání finančních prostředků
- Příloha č. 10 - Hodnocení průběhu projektu
- Příloha č. 11 - Monitoring projektu
- **SR/19/2015 a SR/27/2019 Interní fond na podporu inovačních činností**

V souvislosti s problematikou je třeba vést v patrnosti i další SR:

- SR 7/2022 Hodnocení a řízení rozvoje pedagogických, tvůrčích, řídicích a dalších činností akademických a vědeckých pracovníků UTB
- SR 4/2021 Jednací řád Etické komise UTB
- SR 23/2020 Předkládání a správa projektů
- SR 13/2020 Odpovědnost příkazce operace včetně řešitelů projektů

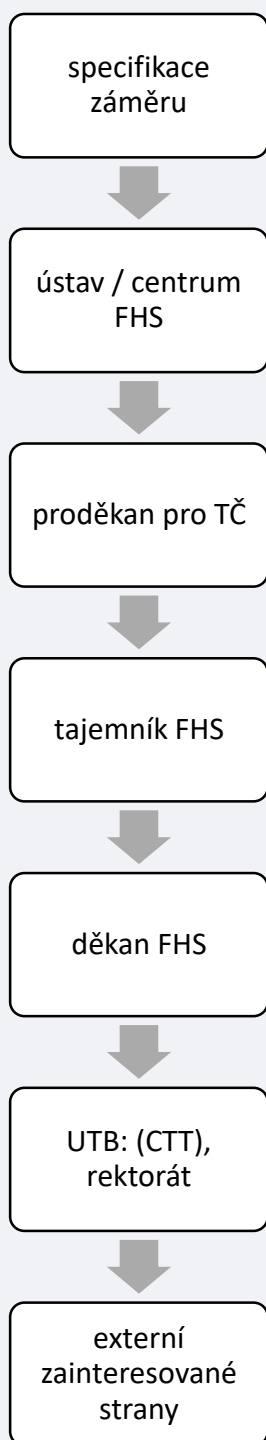
Na FHS je třeba reflektovat zejména tyto směrnice děkana v platném znění:

- SD/04/2022 Hodnocení a řízení rozvoje pedagogických, tvůrčích, řídicích a dalších činností AP a VP na FHS
- SD/10/2020 Podávání a správa projektů na FHS

V kontextu přípravy a realizace záměrů v oblasti komercializace VaV je pravděpodobné, že bude třeba vzít v potaz i další národní, univerzitní či fakultní normy, a to podle toho, co bude vyžadovat specifikace konkrétního záměru.

3 PODPORA KOMERCIALIZACE

Schéma podpory

V případě, že se naskytne příležitost uskutečnit **záměr** v oblasti komercializace VaV, je třeba tento **záměr co nejpřesněji specifikovat**, aby mohl být předmětem dalšího jednání. Do jednání bude postupně zapojena řada zainteresovaných stran (akademičtí či vědečtí pracovníci, THP pracovníci, představitelé fakulty a univerzity, partner / partneři z praxe) a pro všechny je důležité porozumět danému záměru, vědět, o čem přesně jednájí a nemuset zbytečně řešit nejasnosti. Čím konkrétnější specifikace je k dispozici, tím rychlejší a konkrétnější podporu lze danému záměru zajistit.

Každý záměr v oblasti komercializace, který je předkládán pracovníky FHS, je žádoucí řešit nejdříve na fakultní úrovni, a to na čtyřech úrovních, stejně jako při předkládání projektových záměrů.

První fakultní úroveň, na které je třeba záměr prezentovat, je dílčí pracoviště, **ústav či centrum FHS**. Je třeba zvažovat, nakolik je daná příležitost realistická a nosná pro pracoviště, zda je v souladu se zaměřením pracoviště a napomůže jeho dalšímu rozvoji, které osoby budou do realizace daného záměru zapojeny a za co ponesou zodpovědnost, jaký časový a finanční rámec bude třeba pro realizaci záměru, kdo bude v dané věci pověřen vedením, jaká rizika je třeba zvažovat a kontrolovat, a další záležitosti, které mohou být se záměrem spojeny (např. spolupráce se studenty, etický rozměr problematiky, požadavky na materiální zabezpečení, atp.). Je třeba zvažovat, zda předpokládané přínosy realizace daného záměru budou převyšovat zdroje investované do jeho

řešení. Současně by měl být proveden také průzkum trhu, kde bude snahou záměr uplatnit. Na další fakultní úrovni je třeba posouvat záměry, které jsou konkrétně specifikovány, promyšleny, uceleny.

Druhou úrovní, na kterou lze komercializační záměr posunout, je úroveň **proděkana pro TČ**. Ten by měl prezentovaný záměr posoudit z hlediska významnosti a realizovatelnosti pro fakultu, s ohledem na strategické dokumenty a také v kontextu platných univerzitních a fakultních norem.

Třetí úrovní, na které je nutné záměr projednat, je **tajemník FHS**, který jej posoudí z finančního hlediska, přičemž bude reflektovat jak strategické dokumenty, tak příslušná pravidla, předpisy, normy. Bude třeba posoudit nutnou (spolu)účast fakulty na realizaci daného záměru a vytvořit rozpočet.

Čtvrtou úrovní, kde je třeba záměr prezentovat, je **děkan FHS**. Ten by měl být informován o před-finální podobě záměru v jeho ucelené podobě, avšak s možností záměr komentovat a vyžádat si jeho úpravy.

Záměr v oblasti komercializace VaV je třeba dále konzultovat na **univerzitní úrovni (UTB)**. Obecným územ je, že komunikaci na této úrovni primárně zabezpečují pracovníci vedení fakulty (proděkan, tajemník, děkan), případně pověření THP pracovníci, nikoli řadoví akademici. V případech, kde se to na základě charakteru daného záměru jeví nosné, je třeba oslovit **Centrum transferu technologií (dále CTT)**, které spadá pod Univerzitní institut (UNI). Jedná se o specializované pracoviště pro spolupráci s aplikační sférou a transfer výsledků VaV, které vyhodnotí komerční potenciál konkrétního záměru a pomůže s jeho realizací. CTT je provázáno s řadou profesních sdružení a odborných institucí. Poskytuje poradenství v oblasti právní ochrany, marketingu a licencování komercializačních záměrů. Na základě dosavadní zkušenosti ze spolupráce s CTT je postup obecně následující, jeho detaily se však budou lišit dle konkrétních záměrů:

1. identifikace a projednání komercializačního záměru na fakultní úrovni;
2. oslovení vedení CTT proděkanem pro TČ a prezentace komercializačního záměru;
3. vyčkání na přidělení pracovníka CTT, který bude záležitost řešit;
4. vyhodnocení komerčního potenciálu záměru (na základě konzultace s jeho navrhovatelem a dalšími zainteresovanými stranami, na základě analýzy

- trhu a posouzení konkurenceschopnosti záměru, na základě posouzení jeho proveditelnosti, inovativnosti, ceny, očekávaných dopadů, aj.) a jeho případné vrácení autorům k přepracování / dopracování;
5. ověření a zajištění právní ochrany vhodného záměru (např. patentování);
 6. příprava komercializace (komunikace s interními i **externími zainteresovanými stranami**, stanovení vhodné formy a plánu komercializace, smluvní zajištění);
 7. komercializace (praktická realizace komercializačního záměru v praxi);
 8. monitoring a kontrola.

Bližší informace o CTT lze dohledat na webu UTB, k dispozici je také prezentace, která je přílohou tohoto dokumentu pod názvem *Představujeme Centrum transferu technologií*. Příklady realizovaných záměrů v oblasti komercializace VaV obsahuje příloha s názvem *Praktické poznatky z transferu technologií na CTT UTB ve Zlíně*.

Na univerzitní úrovni je dále třeba zahrnout do jednání pracovníky **rektorátu** poskytující služby a poradenství v oblasti práva (Právní oddělení), etiky a GDPR (Etická komise a Pověřenec pro ochranu osobních údajů), aj. Jednání se všemi zainteresovanými stranami musí být navzájem koordinována, aby zbytečně nedocházelo k průtahům či dezinformacím.

Výše naznačené Schéma podpory je zjednodušené, přičemž zobrazuje postup z nižších úrovní zainteresované organizační struktury na vyšší. V praxi je však často nutné jednat flexibilně s ohledem na konkrétní kontext a je tedy možné postupovat individuálně (začít řešení na vyšší úrovni a teprve v průběhu jej posunout na úroveň nižší; příp. vracet se ve schématu opakovaně cyklicky zpět). Důležité je, aby všechny zainteresované strany byly s daným záměrem seznámeny, měly možnost do něj vstupovat ze svého úhlu pohledu a aby se ztotožnily s jeho finálním pojetím. Schéma je dále zjednodušené v tom, že nahlíží problematiku z hlediska FHS UTB, je však třeba počítat s tím, že do řešení záměru budou vstupovat také partneři z praxe, **externí zainteresované strany** mající vlastní postupy, pravidla, termíny a požadavky, které se od univerzitních a fakultních mohou lišit.

4 DOSAVADNÍ ZKUŠENOSTI NA FHS

Na FHS máme doposud v oblasti komercializace VaV zkušenosti především se **smluvním výzkumem** (s aplikovaným výzkumem na zakázku), kdy šlo o realizaci výzkumu pro konkrétní organizace na základě jejich potřeby. Zadavatel z praxe projevil zájem realizovat výzkum v oblasti, která spadá do výzkumného portfolia FHS UTB. Byly dohodnuty smluvní podmínky, na jejich základě byl realizován výzkum a jeho výsledky byly v podobě výzkumné zprávy předány zadavateli.

Dále máme zkušenosti s tzv. **společným (kolaborativním) výzkumem** (bližší Žížalová et al, 2017, s. 69), kdy jde o výzkum prováděný ve spolupráci s externím subjektem a za částečné finanční spoluúčasti FHS. Jedná se o oboustranně výhodnou spolupráci, kdy výsledky výzkumu poslouží jak pro rozvoj praxe, tak (v anonymní podobě) i teorie.

Specifikace záměrů, konzultace, administrativní zajištění a realizace komercializačních záměrů v obou výše uvedených případech probíhala téměř stejně, jako při realizaci výzkumných projektů, pouze s tím rozdílem, že:

- (1.) na místě grantové agentury stála konkrétní organizace z praxe, která výsledky daného výzkumu potřebovala,
- (2.) nebyly předem stanoveny konkrétní podmínky zadání a termíny podání, ale vše bylo nastaveno na základě společné domluvy.

Bližší informace o realizovaných smluvních výzkumech poskytne na vyžádání proděkan pro TČ ve spolupráci s tajemníkem FHS (k dispozici jsou například vzory smluv, vzory žádostí pro Etickou komisi UTB, rozpočty, aj.; s ohledem na jejich specifika je nepřikládáme jako přílohy tohoto dokumentu).

Jak již bylo naznačeno, zdaleka ne všechny komercializační záměry vedou k úspěchu. I v oblasti neúspěšných pokusů máme zkušenost, která se týkala pokusu o patentování inovovaného výrobku. Nicméně, přínosem této zkušenosti bylo navázání komunikace a spolupráce s CTT UTB, které přinese své výhody v budoucnu.

5 VÝSLEDKY KOMERCIALIZACE

V kontextu komercializace VaV uvádíme typy výsledků VaV dle kategorií *Rejstříku informací o výsledcích* (RIV). Jejich definice jsou uvedeny v aktuálně platném dokumentu *Definice druhů výsledků* (samostatná příloha č. 4 Metodiky hodnocení výzkumných organizací a programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací schválené usnesením vlády dne 8. února 2017 č. 107). Dokument *Definice druhů výsledků* je přílohou této metodiky.

Není jednoznačně vymezeno, které výsledky VaV (ne)mohou být předmětem komercializace, i když je zřejmé, že komercializace se primárně týká nepublikačních výsledků. Níže je proto uveden obecný výčet všech oficiálně uznatelných výsledků.

Publikační výsledky:

- J - Článek v odborném periodiku
 - Jimp - článek obsažený v databázi Web of Science
 - Jsc - článek zahrnutý v databázi Scopus
 - Jost - článek v recenzovaném odborném periodiku
- B - Odborná kniha
- C - Kapitola v odborné knize
- D - Stat' ve sborníku

Nepublikační výsledky:

- P - Patent
- Z - Poloprovoz; ověřená technologie; odrůda; plemeno
- F - Užitný vzor; průmyslový vzor
- G - Prototyp; funkční vzorek
- H - Výsledky promítnuté do právních předpisů a norem; výsledky promítnuté do směrnic a předpisů nelegislativní povahy závazných v rámci kompetence příslušného poskytovatele; výsledky promítnuté do schválených strategických a koncepčních dokumentů orgánů státní nebo veřejné správy
- N - Metodika; léčebný postup; památkový postup; specializovaná mapa s odborným obsahem
- R - Software
- S - Specializovaná veřejná databáze

- V - Výzkumná zpráva, souhrnná výzkumná zpráva
- A - Audiovizuální tvorba
- E - Uspořádání výstavy, uspořádání výstavy s kritickým katalogem
- M - Uspořádání konference
- W - Uspořádání workshopu
- O - Ostatní výsledky.

V rámci výsledků je třeba věnovat pozornost také kritériím jejich ověřitelnosti (jsou součástí dokumentu *Definice druhů výsledků*).

V oborech, které primárně rozvíjíme na FHS UTB (FORD 3.3 Health Sciences; 5.3 Education a 6.2 Languages and Literature) jsou výsledky typicky spojované s komercializací (např. P, Z, F, G) v rámci České republiky ojedinělé. O tom se lze přesvědčit ve webové databázi RIV, která umožňuje v rámci rozšířeného vyhledávání dohledat výše uvedené typy výstupů v kontextu vybraných oborů. Nalezené výstupy, pokud v daném oboru existují, mohou sloužit jako inspirace při tvorbě nových záměrů. V kontextu našich oborů lze v RIVu například dohledat patent získaný v oblasti pedagogiky, příp. průmyslový vzor v oblasti nelékařských zdravotnických oborů.

ZÁVĚR

Metodická opora nabízí pouze základní vhled do problematiky komercializace VaV na FHS UTB ve Zlíně. Mnohé další podpůrné materiály jsou volně k dosažení na internetu. Například se jedná o metodiku Komárka et al (2016), která shrnuje mezinárodní i národní kontext problematiky, nabízí podrobné definice pojmů a odkazy na další podpůrné metodiky a materiály.

Metodická opora bude dále inovována a doplňována dle aktuálního vývoje a potřeb pracovníků fakulty.

REFERENCE

Komárek, P., Čada, K., Mahmoud, M. & D. Vávrová. (2016). *KA 7.2 : Komercializace výsledků výzkumu*. Technologická agentura ČR.

MŠMT. (2012). *Průvodce problematikou komercializace výzkumu a vývoje. Guide projektu EF-TRANS*. Tiskárna CERMAT.

Žižalová, P., Capcara, R., Pavlas, M. & P. Novotný. (2017). *Komercializace VaV výsledků. Školení pro pracovníky Centra transferu technologií VUPP*. PricewaterhouseCoopers Česká republika, s.r.o.

SEZNAM PŘÍLOH

Představujeme Centrum transferu technologií (prezentace ve formátu ppt)

Praktické poznatky z transferu technologií na CTT UTB ve Zlíně (prezentace ve formátu ppt)

Definice druhů výsledků (samostatná příloha č. 4 Metodiky hodnocení výzkumných organizací a programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací schválené usnesením vlády dne 8. února 2017 č. 107)